

Els residus de Lleida i la seva gestió

**Laia Roca
Agenda 21 Escolar de Lleida
Regidoria de Medi Ambient i Horta**

Fonts dades: Agència de Residus de Catalunya, Regidoria de Medi Ambient i Horta

Residus i recursos

Residus?

- Municipals (domèstics, àrees aportació, deixalleria,...)
= Residus sòlids urbans (RSU)
- Agrícoles i ramaders
- Industrials
- Altres (hospitals, ...)

Recursos?!

- Malbaratament de recursos
(matèries primeres, aigua, energia,...)
- Gestió i ús del territori
- Problemes ambientals (contaminació de sòls i aigües)
- Increment de l'efecte hivernacle
- ...

El “boom” de les deixalles

Canvis accelerats

- Creixement demogràfic
- Concentració de la població en centres urbans
- Aparició del plàstic, gran increment dels envasos i embolcalls
- Productes d'usar i llençar, envasos d'un sol ús
- Materials no biodegradables
- Nous hàbits de compra i de consum
- ...

Catalunya (1995 – 2004)
Increment de generació de residus: 47%
Increment de població: 12%

El “boom” de les deixalles

Dels abocadors incontrolats...

- Risc ambiental (contaminació sòl i aigües)
- Risc sanitari
- Perill d'incendis
- Focus males olors
- Malmeten el paisatge
- ...

...a abocadors controlats,
plantes de compostatge, plantes de triatge,
plantes de reciclatge, cogeneració,...

Els residus que produïm a Lleida

Distribució en volum

3m

1,3m

1,29 Kg/hab/dia

(Lleida, 2008)

Distribució en pes

Total RSU: 62.144 Tn

472 Kg/hab/any

(Lleida, 2008)

**83%
dels residus
són
també recursos!**

El “boom” de les deixalles

Generació, 2008 (kg/hab/dia)

Girona	1,42
Barcelona	1,55
Tarragona	1,50
Sabadell	1,49
Lleida	1,39 (1,29)
Catalunya	1,34
Badalona	1,25
L'Hospitalet de Ll.	1,23
Terrassa	1,14

Any 2000 (kg/hab/dia)

Catalunya (mitjana)	1,54
Sant Cugat del Vallès	2,20
EUA (mitjana)	2,40
Uruguai	0,95

Font: ARC

Des del 1997 la producció d'envasos ha augmentat un 76%

I què en fem, de les nostres deixalles?

Tipus recollida	Contenidor	Residu	Destí	Resultat
Selectiva	Blau	Paper i cartró	Reciclatge	Paper i cartró reciclat
Selectiva	Verd	Vidre	Reciclatge	Vidre reciclat
Selectiva	Groc	Envasos	Triatge Reciclatge	Materials reciclats diversos + Rebuig
Selectiva	Marró	Orgànica	PI.Compostatge	Compost (adob)
	Gris	Rebuig	Abocador	-----
		Especials Voluminosos Altres	Deixalleria i recollides específiques	Tractament Reutilització Valorització ...

I què en fem, de les nostres deixalles?

Catalunya
(2005)

Abocador	50 %
Incineradora	16 %
Reciclatge	29 %
Tractament	5 %

Lleida
(2008)

Abocador	76%
Reciclatge + Compostatge + Valorització	24%

El rebuig que recollim a Lleida

Lleida, 2008
131.731 hab.

“Rebuig”

47.074 Tn

10.565 Tn

418,33 kg/hab/any

84,33 kg/hab/any

84,71%

17%

Per tant,
% de rebuig recollit:

500%

La matèria orgànica que recollim a Lleida

Lleida, 2008
131.731 hab.

4.601 Tn

22.372 Tn

34,93 kg/hab/any

169,83 kg/hab/any

7,40%

36%

Per tant,
% de matèria orgànica
recollida:

21%

El paper i cartró que recollim a Lleida

Lleida, 2008
131.731 hab.

Paper i cartró

5.140 Tn

11.186 Tn

39,02 kg/hab/any

84,92 kg/hab/any

8,28 %

18 %

Per tant,
% de paper i cartró
recollit:

46 %

El vidre que recollim a Lleida

Lleida, 2008
131.731 hab.

Vidre

2.174 Tn

4.972 Tn

16,50 kg/hab/any

37,74 kg/hab/any

3,50 %

8 %

Per tant,
% de vidre recollit:

44 %

Els envasos que recollim a Lleida

Lleida, 2008
131.731 hab.

Envasos

1.617 Tn

13.050 Tn

12,28 kg/hab/any

99,07 kg/hab/any

2,60 %

21 %

Per tant,
% d'envasos recollit:

12 %

I què en fem, de les deixalles de Lleida?

**Del contenidor de rebuig a l'Abocador Comarcal
(Montoliu de Lleida)**

47.074 Tn

76/84 %

I què en fem, de les deixalles de Lleida?

Abocador Clausurat – Parc Ambiental de Serrallarga

- Segellat de l'abocador
- Desgasificació i valoració energètica
- Recuperació del paisatge

I què en fem, de les deixalles de Lleida?

De la recollida selectiva al reciclatge

Menys residus que van a parar a l'abocador

Menys contaminació atmosfèrica

Menys contaminació de l'aigua i estalvi d'aigua

Obtenció de recurs

Estalvi de matèries primeres
(arbres, arena, calç, carbonat sòdic, derivats del petroli, bauxita,...)

DEL RESIDU AL RECURS

I què en fem, de les deixalles de Lleida?

Del contenidor marró a la Planta de Compostatge Comarcal (Montoliu de Segrià)

Residu =
Matèria
orgànica

Recurs =
Compost
(adob)

I què en fem, de les deixalles de Lleida?

De la Deixalleria – Minideixalleries – Deixalleries Mòbils als gestors autoritzats

1.537 Tn
(Lleida, 2008)

Bateries i piles
Pintures i dissolvents
Olis de cuina
Olis minerals
Fluorescents
Electrodomèstics
Pneumàtics
Runa
Mobles vells
Ferralla
Roba,...

Residus especials – perillosos
Residus voluminosos
Altres

Què podem fer?

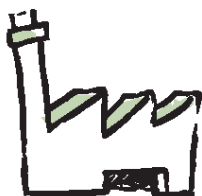
Som responsables
de les nostres deixalles

3R
Reduir
Reutilitzar
Reciclar

“El millor residu és el que no es produeix”

Què podem fer?

... però no només és cosa nostra

Els fabricants

han de posar al mercat productes duradors (no d'un sol ús), dissenyats per ser reutilitzats i, a la fi de la seva vida útil, reciclats.

Els comerciants

han de posar a l'abast del consumidor productes respectuosos amb l'entorn i que contribueixin a reduir els residus.

Les administracions

públiques hem de promocionar les mesures necessàries perquè els ciutadans puguem consumir sense malmetre el medi ambient.

Què podem fer?

Quins residus podem evitar?

El 50% del volum de la brossa són residus innecessaris i fàcilment evitables

Els envasos i embolcalls d'un sol ús són la causa principal de l'augment de la quantitat dels residus i del malbaratament dels recursos.

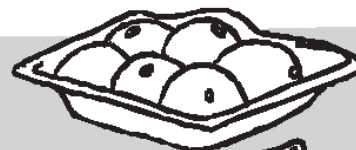

Els productes perillosos i problemàtics per al medi ambient i la salut són els responsables de la creixent toxicitat de la brossa, malgrat que representen una petita part del seu pes i volum.

Què podem fer?

Propostes senzilles per reduir la QUANTITAT dels residus

EVITEM

ESCOLLIM

Què podem fer?

On vas sense cabàs?

Les bosses de plàstic representen, aproximadament, el 6% en pes i el 22% en volum de les escombraries. Substituir-les, és ben senzill.

Font: Estudi composició brossa. CEPA 1992 (PGRMC)

Què podem fer?

- Anem a comprar amb cistell, carretó o bosses de roba.
- Rebutgem les bosses i les safates de plàstic.
- Les caixes de cartró i les caixes plegables són també una bona solució en supermercats i grans superfícies.
- Quan anem a comprar el pa, no oblidem la bossa de roba.

Sabies que... si cada habitant de Catalunya estalviés només UNA bossa de plàstic a la setmana: estalviaríem tanta energia com per tenir engegada la nevera durant 946 anys, o poder veure la televisió durant 370 anys.

Què podem fer?

Millor si és a granel

A moltes botigues i comerços de Catalunya podem trobar productes a granel: fruites i verdures, embotits, formatges, congelats, galetes, olives, fruita seca, llegums, pastes de sopa... Demanem-los i no deixem que ens els emboliquin innecessàriament.

Què podem fer?

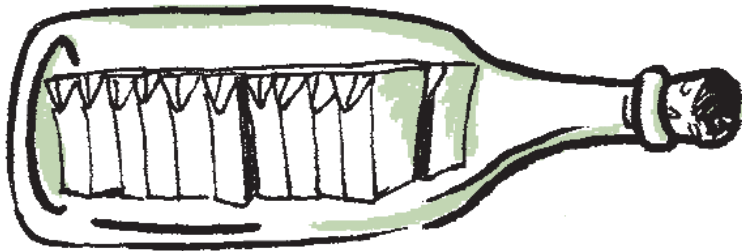
- Sempre que puguem posem els productes directament al cistell.
- També podem fer servir carmanyoles o envasos reutilitzables com els pots de vidre per exemple per comprar la carn, el peix, els llegums...

Sabies que... si cada habitant de Catalunya estalviés només UNA safata de pórex (EPS) a la setmana, estalviaríem tanta energia com per tenir engegada la nevera durant 2.100 anys, o podríem veure la televisió durant 759 anys.

Què podem fer?

No t'equivoquis d'envàs

Els envasos reutilitzables

Una ampolla de vidre retornable permet estalviar fins a 40 brics o 40 ampolles de plàstic d'un litre.

Els envasos reciclables

Els envasos d'un sol ús tenen circuits internacionals de producció i distribució, mentre el residu es queda en el lloc de consum. Es fabriquen amb material lleuger per abaratir el cost del transport a llargues distàncies.

Què podem fer?

El vidre

El vidre és l'únic envàs reutilitzable per a usos alimentaris.

Els envasos retornables un cop buits i nets es poden tornar a fer servir aconseguint així un important estalvi energètic i de matèries primeres.

Característiques del material

El vidre és un material molt estable, impermeable als gasos i resistent a la corrosió. És més fràgil i pesant que d'altres.

Sabies que... l'energia estalviada en reciclar una ampolla de vidre equival a l'ús d'una bombeta de 100 W durant 4 hores.

Com a residu...

En reciclar-se no perd la qualitat i permet estalviar energia.

Què podem fer?

- Comprem l'aigua, els refrescs, la llet, el vi, el cava... en envasos de vidre retornable sempre que puguem
- Retornem les ampolles de vi i cava als circuits de recuperació
- Participem en la recollida selectiva de vidre

Què podem fer?

Les llaunes de ferro i d'alumini

De llaunes n'hi ha de ferro i d'alumini. És important recuperar aquests materials mitjançant les recollides selectives. Ara bé, el reciclatge no justifica un consum innecessari (malbaratament d'energia i materials). El millor residu és el que no es produeix!

Característiques del material

El ferro és abundant però pesa més que l'alumini.

L'alumini és un material molt valuós extret de la bauxita. Per fer una sola tona d'alumini cal extreure 4 o 5 tones de bauxita. Aquesta extracció causa greus impactes ambientals i socials als països tropicals d'on s'obté amb un elevat consum energètic.

Com a residu...

L'abocament o incineració de les llaunes suposa una importantíssima perdua de recursos.

Sabies que... reciclar una sola llauna d'alumini permet estalviar l'energia necessària per fer funcionar una televisió durant vuit hores i mitja o una nevera durant un dia.

Què podem fer?

- Intentem evitar el consum innecessari de llaunes
- Triem els pots i les ampolles de vidre
- Participem en la recollida selectiva de les llaunes

Què podem fer?

Els plàstics

Els plàstics s'utilitzen com a envasos i embalatges d'un sol ús, sovint superflu, com és el cas de les safates plàstiques que han proliferat exponencialment a grans superfícies i botigues d'alimentació.

Característiques

Es fabrica a partir de residus de la fabricació de combustibles fòssils (gasoil i benzina).

Els més utilitzats són el polietilèterefalat (PET), polipropilè (PP), Poliestirè i poliestirè expandit (PS-PSE), Polietilè d'alta densitat (HDPE-PEAD) i Polietilè de baixa densitat (LDPE-PEBD), Policlorur de vinil (PVC) etc.

El reciclatge es difícil i car ja que, com cada un es fon a diferent temperatura, s'ha de fer una tria prèvia per separar les diferents tipologies.

Els fabricants han d'indicar el tipus de plàstic amb un codi d'identificació amb número.

Com a residu...

No tots els plàstics post-consums es reciclen. El plàstic que es recupera és molt poc en comparació amb el que s'utilitza, sovint, de manera totalment innecessària.

Compte amb el PVC! El clorur de polivinil (PVC) és un dels materials plàstics més problemàtics. Alguns dels seus components i aditius tals com estabilitzants, plastificants, piroretardants i metalls pesants com el cadmi, el plom o ftalats i boicides, li proporcionen un caràcter especialment problemàtic per a l'entorn i la salut de les persones, sobretot en cas d'incineració. FONT: Els envasos a la vida quotidiana. Agència Metropolitana de Residus.

El podem trobar en ampolles d'aigua, oli, vinagre, gel de bany i sabó líquid, terrines, envasos farmacèutics i cosmètics. El podem reconèixer als envasos perquè a la seva base trobem un nervi que acaba en dos semicercles, a les ampolles d'aigua l'identificarem perquè en fer força amb el dits deixem una marca blanquinosa. El seu codi d'identificació és el número 3.

Per a més informació: Organització Mundial de la Salut <www.who.int> / International Agency for Research on Cancer (IARC) <www.iarc.fr> / Greenpeace <www.greenpeace.org>

Què podem fer?

- Evitem el consum de plàstic innecessari. Triem envasos retornables
- Utilitzem bosses de roba, carmanyoles... per comprar a granel
- Participem en la recollida selectiva i usem estris de plàstic reciclat

Què podem fer?

Els brics i altres mixtos

El bric és el més popular dels envasos mixtos, fets de diferents materials.

Productes mixtos habituals són el cartró plastificat (llet) i les bosses de plàstic i alumini (patates fregides, llaminadures, congelats...). Són un exemple de la cultura de l'usar i el llençar.

Característiques del material

El bric està fet d'alumini, plàstic i cartró.

Per mantenir la producció actual a l'estat espanyol cal tallar un equivalent de 1.700.000 arbres, consumir milions de barrils de petroli i extreure 25.200 tones de bauxita.

Com a residu...

El seu reciclatge és difícil i car pel fet de ser mixt. Fins fa poc, es reciclava només una part del cartró. Actualment s'ha iniciat el reciclatge de l'alumini.

Sabies que... per cada ampolla de vidre retornable que utilitzem evitem el consum d'uns 40 tetrabrics.

Què podem fer?

- Evitem el consum de brics i envasos mixtos
- Escollim productes a granel o en envasos de vidre
- Participem en la recollida selectiva

Què podem fer?

Què podem fer?

El més important és que reduïm el consum de paper abans d'haver-lo de reciclar.

Per a això:

- Escrivim i fotocopiem-lo per les dues cares.
- Evitem la propaganda o els catàlegs que no necessitem.
- Evitem l'ús de mocadors i tovallons de paper i, en general, tots els productes d'un sol ús.
- Un cop utilitzat, portem el paper al contenidor blau de paper. Se'n farà paper reciclat.

El paper

**Utilitzem paper reciclat
i lliure de clor**

Què podem fer?

el material d'oficina

Sabies que... els ordinadors i equips electrònics contenen productes, algun molt tòxic, com per exemple els PBB (bifenil de polibromat), que serveixen per a reduir el risc d'incendi dels aparells en funcionament.

Degut a la rapidesa amb què esdevenen obsolets, es preveu un espectacular increment de residus d'electrònica que es poden portar a la Deixalleria municipal.

Què podem fer?

- Comprem material d'oficina poc agressiu per a l'entorn:
 - Correctors d'escriptura i coles sense dissolvents tòxics
 - Retoladors, marcadors i bolígrafs recarregables i sense dissolvents tòxics
 - Marcadors fosforescents de fusta.
- Utilitzem tòners i cartutxos recarregables per a les impressores i fotocopiadores.
- Pensa que algunes empreses els recullen per a recarregar-los.

Què podem fer?

Propostes senzilles per reduir la PERILLOSIAT dels residus

Què podem fer?

- Fem servir els productes amb mesura.
- Mirem bé l'etiqueta abans d'optar per un producte.
- Comprem productes que no portin substàncies nocives. Sovint els remeis casolans poden ser una bona alternativa.
- Portem els residus de productes problemàtics a la Deixalleria, Minideixalleria o Deixalleria Mòbil per assegurar que es tractin d'una manera adequada.
- Cal saber que encara una part important dels residus especials recollits a les deixalleries s'incineren de manera controlada, per això cal reduir al màxim el seu ús.
- Cal que el tractament dels residus sigui més sostenible. La indústria i l'administració ha de cercar altres tractaments més innocus i menys perjudicials per la salut i el medi.

NOCIU

TÒXIC

CORROSIU

INFLAMABLE

IRRITANT
O SENSIBILITZANT

COMBURENT

PERILLÓS
PER AL MEDI
AMBIENT

EXPLOSIU

Què podem fer?

Els productes de neteja

De quins productes parlem?

Els nostres hàbits de neteja han canviat en pocs anys. Actualment, s'utilitzen grans quantitats de productes agressius, com el sulfamat, els desengreixants, els detergents, els netejaforns... que netegen la llar a costa de contaminar-nos!

La publicitat, sovint enganyosa, ens fa creure que són indispensables.

Quins problemes causen?

Aquests productes poden desprendre vapors que afecten els ulls i les vies respiratòries, o causar irritacions i cremades per contacte amb la pell. Abocats per l'aigüera o com a residus són molt perjudicials per al medi ambient.

Ens venen higiene per evitar infeccions, però ens contaminen. És important que les coses estiguin netes i desinfectades, però no caiguem en l'error de canviar contaminació biològica per contaminació química.

Com els podem evitar?

- No ens capfiquem en netejar a base de productes agressius. Hi ha solucions menys agressives.

Remeis casolans

Per a la neteja de la llar:

*Per fregar el parquet i les rajoles de gres: vinagre (1 raig a la galleda)
El bicarbonat és un blanquejador molt útil per a sanitaris, marbres...*

Com a desembussadors: *utilitzem aigua bullint, bicarbonat o vinagre*

Per a la neteja dels mobles: *Fregar amb 1 part de llimona i 2 d'oli d'oliva.*

De llevataques: *fem-ne servir dissolvents d'alcohol o acetona i sense dissolvents clorats. El millor, però és fregar la taca amb sabó.*

Podem comprar productes respectuosos amb el medi: *Sodasan, Almacabio, Ecover, Froggy, KH7 Ecològic...*

Què podem fer?

Els plaguicides: insecticides, herbicides i fungicides

De quins productes parlem?

Són els productes que utilitzem per matar aquells éssers vius que resulten molestos (insectes...). No són biodegradables i són bioacumulatius.

En cas d'utilitzar-los:

- Mirem bé l'etiqueta.
- Ventilem l'espai on els apliquem. Evitem inhalar-los.
- No entrem a les habitacions fins una estona després d'aplicar-lo.
- Netegem-nos bé després de l'aplicació.

Quins problemes causen?

Contenen substàncies molt tòxiques per contacte directe. Poden afectar la nostra salut. Molts d'ells són cancerígens. Són bioacumulatius. Dispersats pel medi contaminen greument el sòl i les aigües.

Alerta amb les fumigacions!

És en el moment en què sorgeix una plaga quan és més justificat l'ús de plaguicides: rates, cuques, etc. Fins i tot en aquests casos, cal prendre mesures per protegir la nostra salut. En cas que es faci una fumigació a casa nostra o a la feina, demanem que ens informin prèviament dels productes que utilitzen, dels seus efectes i de les mesures de seguretat que cal prendre.

Com els podem evitar?

- Reduïm-ne al màxim el consum.

Remeis casolans

Per a les arnes: *plantes aromàtiques com l'espigol, productes d'escorça de cedre ("Poll")*

Per a les formigues: *aigua calenta amb borax*

Contra mosques i mosquits: *fragàncies com la menta, romaní o alfàbrega.*

Contra el pugó: *polvoritzar la planta amb sabó diluït en aigua.*

Què podem fer?

Els aerosols

De quins productes parlem?

Els aerosols, sovint anomenats esprais, són els envasos de productes molt diversos: desodorants, pintures, productes de neteja...

Quins problemes causen?

Són explosius i inflamables. Contenen gasos propel·lents perjudicials per al medi ambient, fins i tot quan l'etiqueta diu que no afecten la capa d'ozó.

Quan comprem un aerosol, només n'aprofitem aproximadament la meitat: la resta són aquests propel·lents.

Com els podem evitar?

Molt sovint l'ús d'aerosols és injustificat.

Remeis casolans

Utilitzem polvoritzadors, brotxes i pinzells, barres o tubs per a productes de cosmètica.

Productes de cosmètica no experimentats amb animals

Esencial Mediterraneo

Què podem fer?

Els productes amb mercuri

De quins productes parlem?

Són productes molt variats:

- termòmetres
- piles
- fluorescents.

Alguns plaguicides també en porten.

Quins problemes causen?

El mercuri és molt tòxic per als éssers vius. És bioacumulatiu, molt volàtil i es dispersa fàcilment pel medi. Pot provocar intoxicacions greus per inhalació. Si s'incinera, es dispersa per l'aire. Si s'aboca, pot dispersar-se pel sòl i les aigües.

Sabies que... en cas que un termòmetre de mercuri es trenqui, podem recollir el mercuri, sense tocar-lo directament, dins d'un pot amb aigua, tapar-lo i portar-lo a la Deixalleria.

Com els podem evitar?

- Reduïm-ne al màxim el consum.

Alternatives

En lloc d'aparells amb piles:

*Aparells sense piles
(energia solar, connexió a la xarxa...)*

En lloc de piles d'un sol ús:

Piles recarregables o sense mercuri

En lloc de termòmetres amb mercuri:

Termòmetres amb alcohol tenyit

Què podem fer?

Els productes de l'automòbil

De quins productes parlem?

Malgrat que la publicitat dels fabricants d'automòbils els presenta associats a la natura, no podem ignorar que l'ús del cotxe produeix residus problemàtics que hem de reduir.

- Les bateries del cotxe contenen plom i àcid sulfúric.
- Els olis usats porten molts hidrocarburs contaminants.
- Els líquids refrigerants i anticongelants tenen dissolvents orgànics.

Quins problemes causen?

El plom és tòxic per a micro-organismes i plantes. En animals i persones les intoxicacions cròniques causen problemes molt greus per a la salut.

Els olis abocats al sòl o a l'aigua contaminen l'entorn.

Com els podem evitar?

En primer lloc fent un ús racional del cotxe i fent servir sempre que es pugui el transport públic.

A més:

- No llencem els olis i anticongelants per aigüeres o desguassos.
- Un cop esgotats o usats, portem aquests productes a la Deixalleria. Hi ha benzineres o mecànics que recullen els olis usats.
- Portem sempre les bateries velles a la Deixalleria.

Què podem fer?

Els productes de bricolatge

De quins productes parlem?

Els productes que fem servir per arreglar la llar: pintures, vernissos, coles, dissolvents, decapants, etc., són de composicions químiques molt variades i, per tant, ocasionen problemes molt diversos.

Quan utilitzem productes de bricolatge no hem de fumar, beure ni menjar. Tampoc no és aconsellable portar lents de contacte. Ventilem bé l'espai d'aplicació del producte.

Quins problemes causen?

La majoria d'aquests productes suposen un perill pel medi ambient i la salut de les persones a causa de la seva toxicitat. Poden despendre vapors que provoquen irritacions de la pell i mucoses, mals de cap, vòmits o mareigs. Són productes que contenen metalls pesants i/o altres compostos perjudicials i alguns com els dissolvents, porten clor fet que augmenta el seu poder contaminant. El perill d'aquestes substàncies es perllonga durant tot el seu cicle de vida: producció, utilització i eliminació.

Com els podem evitar?

- Reduïm-ne el consum.

Alternatives

Existeixen tres tipus de pintures: les minerals, les naturals (amb components vegetals i minerals) i les sintètiques (amb components derivats del petroli i minerals).

Les menys recomenables són les sintètiques (les que es dissolen amb aigua o altres dissolvents, les pintures a l'oli i també les de base aquosa que, tot i ser menys tòxiques, no es poden considerar del tot ecològiques). Algunes pintures sintètiques es distingeixen amb la certificació ecològica com a productes amb menor proporció de substàncies tòxiques.

Els dissolvents químics com l'aiguarràs, les acetones, benzens, dissolvents halogenats són molt volàtils i irritants en contacte amb la pell. Alguns productes naturals com el vinagre calent, l'aigua i el sabó poden estalviar d'utilitzar aquests tipus de substàncies.

Els productes convencionals per al tractament de la fusta (vernissos, decapants etc.) tenen un elevat contingut de substàncies tòxiques. Els decapants a més de la seva toxicitat són molt contaminants per al medi aquàtic. Algunes botigues especialitzades ofereixen productes innocus a base d'oli i altres ingredients naturals.

Què podem fer?

Alguns criteris i eines a l'hora d'anar a comprar

És adequat el producte que comprem per a la funció que volem que faci?

*Com afecta la salut, les comunitats i l'entorn el fet de produir-lo?
De transportar-lo? De consumir-lo? D'esdevenir un residu?*

*D'on vénen els productes que comprem?
En quines condicions laborals es produeixen?*

Com ens en podem desfer quan ja no siguin útils?

Què vol dir el que està escrit a l'etiqueta? Què no ens diu?

**Aquestes són algunes de les preguntes que ens poden ajudar
a millorar els nostres hàbits de compra.**

Consum responsable

Comerç just

Agricultura ecològica

Què podem fer a l'escola?

Què podem fer a l'escola?

Cal treballar per aconseguir
la millor gestió possible
dels residus escolars

- evitem el malbaratament de recursos
 - aprofitem el valor pedagògic que tenen aquestes accions

Moltes escoles ja ho estan fent...

Gràcies al **compromís** de la comunitat educativa, especialment alumnes, mestres i professors/es

Què podem fer?

- Agència de Residus de Catalunya (Generalitat de Catalunya)
<http://www.arc.cat/ca/home.asp>
- Regidoria de Medi Ambient i Horta
c/ Tallada, 32, 1a. Planta. Tel. 973 700 455. Fax: 973 700 459
A/e: sostenibilitat@paeria.cat
<http://sostenibilitat.paeria.cat>
- Fundació Catalana per a la Prevenció de Residus i el Consum Responsable
Campanya “Fem el primer pas”
Tel./ Fax. 93 680 16 78
A/e: inforesidus@residusiconsum.org
www.residusiconsum.org
- Revista Opcions
www.opcions.org